

فَاقْرَءُوا مَا تَسِيرُ مِنَ الْقُرْآنِ

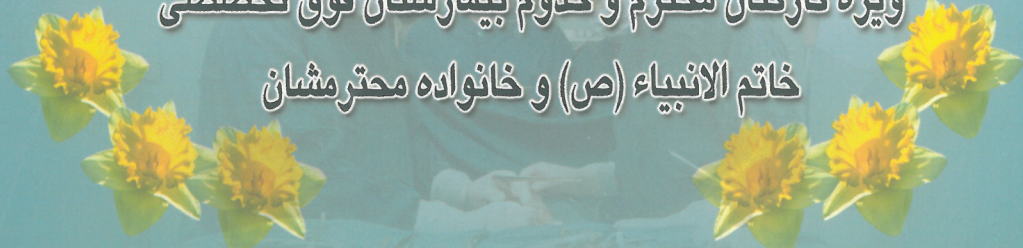
سوره مزمل آیه ۲۰

آموزش تلاوت قرآن (صحت روخوانی)

ویژه کارکنان محترم و خدوم بیمارستان فوق تخصصی

خاتم الانبیاء (ص) و خانواده محترمشان

آموزش
صحت روخوانی قرآن
همراه با نوار آموزشی

تنظیم: معاونت آموزش مؤسسه مهد قرآن
آماده سازی و چاپ: مهد قرآن استان تهران

۱۳۸۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ

خداوند رحمان، قرآن را بر بهترین آدمیان فرو فرستاد و از طریق ایشان به دیگر بندگان یاد داد.

در این کتاب سعادت از مهم ترین مسائل اعتقادی تا جزیی ترین برنامه های اجتماعی بیان شده است و چراغ فروزانی است فرا راه آن کسانی که در جستجوی هدایت از وادی ضلالت و گمراهی به سوی نور هستند.

خداوند متعال بهترین راه رسیدن به سعادت ابدی در دنیا و آخرت را در قالب آیات و سوره های قرآن کریم به انسان ها آموخته است و برای رسیدن به این نقطه کمال باید این نسخه شفاف بخش را خواند و از مفاهیم بلند و عمیق آن در زندگی بهره جست. پس اولین قدم، خواندن قرآن است اما چگونه قرآن را بخوانیم؟ برای فراگرفتن تلاوت صحیح قرآن دو راه وجود دارد: اول آن که قواعد قرائت قرآن را فرا گرفته و با تمرین و ممارست بر خواندن آن مهارت پیدا کنیم و روش دیگر این که از ابتدا با تقلید از یک الگوی قرائت صحیح که می تواند نوار قرائت یکی از اساتید قرآن باشد، گوش خود را با نغمه دلنشین قرآن آشنا

کنیم و هم زمان چشم و زبانمان نیز از نورانیت خط قرآن و حلاوت و شیرینی تلاوت آن بهره مند شود و علاوه بر آن در زمان واحد پنج نوع آموزش روخوانی و روان خوانی، تلفظ صحیح حروف، نکات تجویدی، وقف و ابتدا و صوت و لحن و نیز برخی از قواعدی که می تواند در قرائت بهتر قرآن به ما کمک کند را فرا گرفت.

موسسه مهد قرآن با الهام از تجربه بیش از یک دهه فعالیت آموزشی در مقاطع مختلف سنی از پیش دبستانی تا دانشگاه و افراد بی سواد تا کسانی که عالی ترین درجات علمی را داشته اند راه دوم را جهت آموزش تلاوت قرآن برگزیده است و در این راستا به شما عزیزان نیز این راه را توصیه می نمایم تا انشاء الله در مدت زمان کمتری، بیشترین بهره را برده و بتوانید با تلاوت زیبا و صحیح قرآن، از آیات نورانی آن نیز کمال استفاده را ببرید.

روش استفاده از نوار آموزشی :

نواری که در اختیار شماست تلاوت ترتیل استاد شهریار پرهیزکار می باشد. لطفا برای فرا گرفتن بهتر به نکات زیر توجه نمایید :

۱- همواره هنگام تلاوت و ارتباط با قرآن با وضو باشید.

۲- زمانی را در طول روز برای فراگرفتن قرآن معین نمایید.

۳- برنامه آموزش قرآن را هر روز به طور مستمر و در زمان مختصر

ادامه دهید. (روزی ۱۵ الی ۳۰ دقیقه)

۴- برای هر هفته آموزش، یک درس و استماع و تلاوت (۱) صفحه از قرآن

در نظر گرفته شده است که به طور متوسط برای هر روز حدود (۲) سطر می‌شود. (بر اساس قرآن با کتابت عثمان طه)

۵- درس هایی که در این جزوه آمده برای یاد آوری شما می‌باشد و هر درس برای یک هفته در نظر گرفته شده است .

۶- تاکید این برنامه آموزشی بیشتر بر استفاده از خط قرآن و گوش دادن دقیق نوار و تکرار آن می‌باشد بنابراین تاکید می‌گردد برنامه عملی را به طور منظم، هر روز انجام داده و در کنار آن متن درس را نیز مطالعه کنید .

۷- قرآن را باز نموده و با احترام در مقابل خود قرار دهید (شایسته است قرآن روی زمین نباشد.)

۸- نوار را در ضبط صوت قرار داده و ابتدای آیه مورد نظر برای هر روز را بیاورید .

۹- مقدار مشخص شده از آیات را با توجه به خط قرآن ، بطور کامل از نوار گوش دهید .

۱۰ - مجددا نوار را به ابتدای آیات آن روز برگردانید و دوباره با دقت به خط قرآن، همراه با نوار، آرام زمزمه کنید .

۱۱ - برای بار سوم نوار را به ابتدای آیات مشخص شده برای آن روز برگردانید و در این قسمت نیز با توجه به قرآن هر جمله را از طریق نوار گوش کنید و سپس آن را قطع نموده و سعی کنید خودتان از روی قرآن مانند نوار بخوانید .

۱۲ - پس از انجام مراحل فوق سعی کنید خودتان بدون استفاده از نوار، آیات

معین شده را چند بار بخوانید.

۱۳- به هر میزان که مایل باشید می توانید مراحل فوق را تکرار نموده تا هنگامی که به راحتی بتوانید آیات را تلاوت نمایید.

۱۴- چنانچه مایل باشید می توانید از نوارهایی که هر جمله را چند بار تکرار می کند استفاده کنید.

۱۵- هر هفته از روز شنبه تا پنج شنبه این برنامه را انجام دهید و روزهای جمعه، صفحه ای را که در طول هفته کار کرده اید مجدداً مرور نمایید.

ابتدای کار ممکن است کمی سخت به نظر برسد ولی انشاءالله با پشت کار و همت عالی، برنامه را انجام داده و به پیش ببرید تا پس از گذشت زمان نتیجه کار را لمس نموده و از خواندن زیبای قرآن لذت ببرید.

لازم به ذکر است که در ابتدای هر درس یک حدیث شریف از اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام در رابطه با اهمیت آموزش یا تلاوت قرآن بیان گردیده است و خوب است آن ها را فرا گرفته و در صورت توان حفظ نمایید.

در پایان هر درس تمریناتی داده شده است که انجام آنها به شما کمک می کند درس را بهتر متوجه شده و با متن قرآن نیز بیشتر ارتباط برقرار کنید.

« اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِیْقَ تِلَاوَتِهِ وَ حِفْظَ اَیَاتِهِ »

خداوند! نیکو تلاوت کردن قرآن و حفظ آیاتش را نصیب ما بگردان

ءامین رب العالمین

تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ أَحْسَنُ الْحَدِيثِ

قرآن را بیاموزید که نیکوترین گفتار است.

حضرت علی (علیه السلام)

درس اول

اسامی و اشکال حروف

قرآن کریم سخن و پیام خداوند متعال است برای هدایت انسان ها و رسیدن به سعادت واقعی از طریق ایمان و انجام اعمال شایسته.

برای رسیدن به این هدف والای قرآن، باید آیات نورانی آن را بتوانیم صحیح تلاوت کنیم و معنای آنها را بفهمیم تا بتوانیم در زندگی بکار بندیم.

پس قدم اول این است که بتوانیم قرآن را بطور صحیح بخوانیم. قرآن کریم از ۱۱۴ سوره و هر سوره از تعدادی آیه تشکیل شده است. هر آیه از تعدادی عبارت و کلمات و هر کلمه از چند بخش تشکیل شده است و هر بخش ترکیبی است از حروف و حرکات، بنابراین برای تلاوت صحیح قرآن ابتدا باید حروف و حرکات را بخوبی شناخت و بطور صحیح آنها را در ترکیبات مختلف به کار برد تا تلاوت قرآن به شکل صحیح و مناسب انجام شود.

برای شناخت حروف و حرکات باید اسم ، شکل ، خوانا یا ناخوانا بودن و تلفظ آنها را یاد گرفت .

حروف الفبای عربی ۲۸ حرف می باشد که چهار حرف (گ ، چ ، پ ، ژ) را کمتر از الفبای فارسی دارد .

﴿ **اسامی حروف** ﴾ اسم برخی از حروف الفبای عربی با فارسی مشترک می باشد ، زیر این حروف خط کشیده شده است :

الف - با - تا - ثا - جیم - حا - خا
دال - ذال - را - زا - سین - شین - صاد - ضاد
طا - ظا - عین - غین - فا - قاف - کاف
لام - میم - نون - واو - ها - یا

﴿ **شکل حروف** ﴾ همان طور که اسم بعضی از حروف در فارسی

و عربی مشترک است ، شکل آنها نیز جز در چند حرف مانند هم می باشد .

بطور کلی در مورد اشکال حروف می توان موارد زیر را گفت :

۱- حروفی که یک شکل بیشتر ندارند : د - ذ - ر - ز - ط - ظ - و

۲- حروفی که دارای دو شکل می باشند :

ا - ب - ت - ث - ج - ح - خ - س - ش - ص - ض - ف - ق

ک - ل - م - ن - ی

مثال : ب - ب ، ج - ج

۳- حروفی که دارای چند شکل می باشند:

ع - غ - ه

مثال: ع، ج، ح، ع یا ه، ه، ه، ه، ه

۴- حروفی که در عربی اشکال ویژه ای دارند:

۱- ت - ک - ل اشکال این حروف عبارتند از:

۱- ا - ء - ئ - أ - و (به شکل های دیگر الف، همزه گویند)

﴿تذکر﴾ همزه شکلهای دیگری هم دارد که مخصوص قرآن است.

مانند: و - پ - ا - ئ - ي

۲- ت - ت - ة - ة (به دو شکل آخر (ة - ة) تاء گرد هم می گویند).

۳- ل - ل - ل گاهی در برخی از قرآنها به صورت ((ل)) نوشته می شوند.

مانند: قَالَ ← قَالَ

۴- ک در قرآن بصورت ((ك)) نوشته می شود

مانند: تِلْكَ ← تِلْكَ

۵- حرف ((م)) در آخر بعضی از کلمات در قرآن بصورت ((م))

نوشته می شود

مانند: يَوْمَ

تمرین

- ۱- اسامی حروف الفبای عربی را از حفظ بخوانید.
- ۲- در ۳ صفحه اول جزء یک، کلماتی را که شکل های دیگر حروف ((ت، همزه، ک و م)) در آنها بکار رفته بنویسید.
مانند: صَلَوة - ءَامَنُوا - ذَلِك - یَوْمِ
- ۳- سوره مبارکه حمد و سوره بقره از آیه ۱ تا ۵ را با توجه به روشی که در مقدمه گفته شده است از نوار گوش داده و با دقت بخوانید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ②

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ

④ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥ صِرَاطَ

الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ

عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم ① ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ

هُدًى لِلْمُتَّقِينَ ② الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ

وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ③

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ

قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ④ أُولَئِكَ عَلَى

هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ⑤

أَفْضَلُ عِبَادَةِ أُمَّتِي قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ نَظَرًا

برترین عبادات امت من روخوانی قرآن است

پیامبر اکرم (ص)

درس دوم

حركات (صداهاى کوتاه)

حرکات، مهمترین و اصلی ترین نقش را در تلفظ حروف و کلمات قرآن کریم

دارند. حرکات در قرآن عبارتند از: فتحه (ـَ)، کسره (ـِ) و ضمه (ـُ)

فتحه روی حرف قرار می گیرد و با صدای کوتاه بالا خوانده می شود.

به حرفی که فتحه دارد مفتوح می گویند.

مثال: خَتَمَ - حَذَرَ - جَعَلَ

کسره زیر حرف قرار می گیرد با صدای کوتاه پائین خوانده می شود.

به حرفی که کسره دارد مکسور می گویند.

مثال: مِنْ - مَالِكٍ - كَمَثَلٍ

ضمه روی حرف قرار می گیرد و به حرفی که ضمه دارد مضموم می گویند.

مثال: هُمْ - كَبُرَ - رُسُلٍ

تذکر حرکات فتحه ، کسره و ضمه در قرآن باید با صدای کوتاه خوانده شده و نباید کشیده شوند و در تلفظ فصیح عربی ، فتحه مانند صدای (آ) ، کسره مانند صدای (ی) و ضمه مانند صدای (و) ولی کوتاه خوانده می شوند.

هر حرف با صدای کوتاه ، یک بخش از کلمه را تشکیل می دهد.
حرکات کوتاه فقط دارای یک شکل می باشند.

تمرین

۱- حروف الفبا را با سه حرکت فتحه ، کسره و ضمه بطور جداگانه بخوانید.

۲- کلماتی از قرآن بنویسید که حرکات کوتاه در آنها بکار رفته باشد.

۳- صفحه ۳ قرآن را مطابق با روش ارائه شده در مقدمه جزوه با دقت از نواری گوش داده و بخوانید.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ
 لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى
 أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةً وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ
 مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾
 يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ
 وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا
 وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ
 لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾ أَلَا
 إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ
 ءَامِنُوا كَمَا ءَامَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا ءَامَنَ السُّفَهَاءُ
 ط
 أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا لَقُوا
 الَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا
 مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزَءُونَ ﴿١٤﴾ اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ
 فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ
 بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت تِّجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾

نُورُوا بُيُوتَكُمْ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ

خانه های خود را با تلاوت قرآن نورانی کنید

پیامبر اکرم (ص)

درس سوم

صداهاى کشیده (حروف مدّی)

به صداهاى آ (اَ)، ای (اِ)، او (اُ) و (و) صداهاى کشیده مى گویند و به حروف «ا، ی، و» حروف مدّی گفته مى شود یعنى الف مدّی، یاء مدّی، واو مدّی .

مدّ به معنی کشش مى باشد و این حروف و صداها بیشتر از صداهاى کوتاه کشیده مى شوند . حرفی که دارای صدای کشیده است یک بخش از کلمه را تشکیل می دهد.

شکل های صداهاى کشیده

این صداها در قرآن های مختلف یا برخی کلمات به شکل های متفاوتی نوشته مى شود که به آنها اشاره مى نمائیم :

اشکال صدای «آ» یا «الف مدی» :

این صدا به شکل های زیر بکار می رود:

۱- الف بدون علامت بعد از حرف به این شکل : ا مانند کَافِرِینَ

۲- الف کوچک روی حرف به این شکل : اَ مانند بَا = با

۳- فتحه همراه با الف به این شکل : اَ مانند قَال = قَالَ

۴- همزه فتحه دار همراه با الف به این شکل : اَ مانند اَمَن = آمَنَ

۵- الف کوچک قبل از الف به این شکل : اَ مانند خَاسِرِینَ

۶- فتحه همراه با الف کوچک روی حرف به این شکل : اَ

مانند خَلِدُونَ = خَالِدُونَ

۷- الف کوچک روی دندانۀ بدون نقطه به این شکل : اَ

مانند اَدْرَاكَ = اَدْرَاكَ

۸- الف کوچک روی «ی» به این شکل : یَ مانند هَدِیْهُ = هَدَاهُ

۹- الف کوچک روی «ی» به این شکل : یَ مانند ضُحِیْ = ضُحَا

۱۰- الف کوچک روی حرف قبل از «و» به این شکل : وُ

مانند صَلَوةً = صَلَاةً

همه اشکال دهگانه فوق با صدای «آ» تلفظ می شوند و هیچ تفاوتی از نظر خواندن با یکدیگر ندارند.

اشکال صدای «ای» یا «یاء مدی» :

این صدا نیز به شکل های متفاوتی بکار می رود:

۱- ی، ی بعد از حرف به این شکل : یِ ی مانند فیهِ یا فی

۲- «ی» کوچک بعد از حرف به این شکل : یِ مانند بهی = بهی

۳- «ی» کوچک بر عکس بعد از حرف به این شکل : یِ

مانند اِیْلَافِهِمْ = اِیْلَافِهِمْ اِبرَهِیمَ = اِبرَهِیمَ

۴- الف کوچک زیر حرف همراه «یوی» به این شکل : یِ یِ

مانند راحمین - فی

۵- کسره قبل از «یوی» به این شکل : یِ یِ

مانند دینی = دینی یا فی = فی

۶- الف کوچک زیر حرف به این شکل : یِ

مانند به = بهی

همه اشکال فوق با صدای «ای» تلفظ می شوند و هیچ تفاوتی با هم ندارند.

اشکال صدای «او» یا «واو مدی» :

۱- «و» بعد از حرف به این شکل : وِ وِ

مانند یولد

۲- ضمه روی حرف قبل از «و» به این شکل : وِ وِ

مانند رسول = رسول

۳- «واو» کوچک بعد از «و» به این شکل : وو -

مانند داود

۴- «واو» کوچک بعد از حرف به این شکل : - و

مانند لَه = لَهو

۵- ضمه برعکس روی حرف ء

مانند لَه = لَهو

همه اشکال فوق با صدای «او» تلفظ شده و هیچ تفاوتی با هم ندارند.

تمرین

۱- حروف الفبا را با صداهای کشیده «آ، ای، او»

جداگانه بخوانید.

۲- کلماتی از قرآن بنویسید که در آنها اشکال مختلف

صداهای کشیده بکاررفته باشد و آنها را بخوانید.

۳- صفحه ۴ قرآن را از نواری به دقت گوش داده و

مطابق با روش گفته شده با نواری بخوانید.

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ
اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمٍ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾ صُمُّ بُكْمٌ
عُمٌّ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿١٨﴾ أَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمٌ
وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ
حَذَرِ الْمَوْتِ ۚ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾ يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ
أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَشَوْا فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ
وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ
فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ
مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ
﴿٢٢﴾ وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا
بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا
النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾

عَلَيْكُمْ بِتَعْلَمِ الْقُرْآنِ وَ كَثْرَةِ تِلَاوَتِهِ

بر شماست که قرآن را یاد بگیرید و بسیار بخوانید

پیامبر اکرم (ص)

درس چهارم

سکون

حروفی که حرکت ندارند (بی حرکت اند) را ساکن می گویند. (به جز

حروف ناخوانا) معمولاً روی این حروف علامت سکون (◌ْ) می باشد و

در برخی از قرآن ها حروف ساکن نیز بدون علامت می باشند.

حرف ساکن به کمک صدای قبل از خود، در یک بخش خوانده می شود.

مثال : نَعْبُدُ - عَلَيْهِمْ - مِنْ قَبْلِكَ - أَنْتُمْ - لَمْ يَلِدْ

تشدید

هر حرفی که دارای علامت تشدید ّ باشد را مُشَدَّد می گویند. حرف مُشَدَّد در واقع تکرار همان حرف است با یک علامت ساکن و یک حرکت. حرفی که تشدید دارد محکمتر از حالت عادی تلفظ می شود. و با کمک صدای قبل از خود در دو بخش خوانده می شود.

مثال: اِنَّ = اِنْ + نَ مِّنَّا = مِنْ + نا

تمرین

۱- کلماتی از قرآن را که دارای علامت ساکن می باشند

بنویسید و بخوانید.

۲- کلماتی از قرآن که دارای علامت تشدید می باشند

را بنویسید و بخوانید.

۳- صفحه ۵ از قرآن را با دقت از نواری گوش داده و

بخوانید.

وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ
رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا
وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾
إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيَى أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا
فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا
يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ
إِلَّا الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾ الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ
مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ
وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾
كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ
ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾ هُوَ
الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى
السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

اِقْرَؤُ الْقُرْآنَ بِلُحُونِ الْعَرَبِ وَاصْوَاتِهَا

قرآن را با صدا و آهنگ عربی بخوانید

پیامبر اکرم (ص)

درس پنجم

تنوین

تنوین یعنی نون ساکنی که در آخر برخی از کلمات خوانده می شود ولی بصورت نون ساکن نوشته نمی شود و بصورت تکرار حرکت کوتاه نوشته می شود.

۱- **تنوین نصب (فتحه):** تکرار حرکت فتحه می باشد و روی حرف قرار می گیرد بَ که خوانده می شود بَنْ

۲- **تنوین جر (کسره):** تکرار حرکت کسره می باشد و زیر حرف قرار می گیرد. بِ که خوانده می شود بِنْ

۳- **تنوین رفع (ضمه):** تکرار حرکت ضمه است و روی حرف قرار می گیرد. بُ که خوانده می شود بُنْ

تنوین یک بخش از کلمه را تشکیل می دهد.

اشکال تنوین نصب

- ۱- تنوین نصب معمولاً همراه با الف می باشد به این شکل : **اَ**
مانند **کِتَابًا** که خوانده می شود **کِتَابِن**
رَحِیمًا که خوانده می شود **رَحِیمِن**
- ۲- در حرف **ة** (تاء گرد) تنوین نصب بدون الف می باشد.
مانند **جَنَّةً** ← **جَنَّتِن** **أَرْبَعَةً** ← **أَرْبَعَتِن**
- ۳- وقتی حرف آخر کلمه «ی» باشد تنوین نصب روی حرف قبل از «ی» می آید و حرف «ی» خوانده نمی شود. مانند **هُدًی** ← **هُدَن**
- ۴- تنوین نصب روی همزه ای که قبل از آن الف باشد مانند **مَاءٌ - بَلَاءٌ** که در اینصورت نیز بعد از تنوین نصب الف نمی آید.

تمرین

- ۱- حروف الفبا را با تنوین نصب ، جر و رفع جداگانه بخوانید.
- ۲- کلماتی از قرآن که دارای تنوین باشد بنویسید و آنها را با دقت بخوانید.
- ۳- صفحه ۶ قرآن را با دقت از نواری گوش داده و مطابق روش بخوانید.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا
 أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ
 بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾
 وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ
 أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ
 لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ
 يٰآدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ
 لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
 وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
 فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾
 وَقُلْنَا يٰآدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ
 شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾ فَأَزَلَّهُمَا
 الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ
 لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقَّى
 آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

أَهْلُ الْقُرْآنِ هُمْ أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتُهُ

اهل قرآن ، اهل خدا و خاصان پروردگارند

پیامبر اکرم (ص)

درس ششم

حروف ناخوانا

اصل در نوشتن و قرائت قرآن این است که هر چه خوانده می شود نوشته شده و هر چه خوانده نمی شود، نوشته نشود. اما حروف و حرکاتی وجود دارند که نوشته می شوند ولی خوانده نمی شوند و آنها دو دسته اند:

۱- همواره ناخوانا هستند.

۲- در حالت وصل یا وقف ناخوانا می شوند.

حروفی که همواره ناخوانا هستند عبارتند از

۱- حرف «و» و «ی» که پایه همزه باشند یعنی : و - ی - ی - ی

که در این صورت «و» و «ی» خوانده نمی شوند و فقط همزه با حرکت خود خوانده می شود.

مانند : مُؤْمِن - لُؤْلُؤ - يَسْتَهْزِئُ - بِلِقَائِ

۲- دندانۀ بدون نقطه (حرف محسوب نمی شود)

مانند : اَدْرَاكَ ← اَدْرَاكَ

۳- « و » و « ی » که پایه الف کوچک باشند وقتی حرف قبل از آنها بی حرکت باشد یعنی : وَا ، یَا ، یِ

مانند : صَلَوةٌ ← صَلَاةٌ هَدِیْهُ ← هَدَاهُ مُوسِی ← مُوسَا

اگر قبل از این حروف ، حرف ساکن وجود داشته باشد « و » و « ی » خوانده می شوند .

مانند : اَمْوَالٌ ← اَمْوَالٌ اَمْوَاتٌ ← اَمْوَاتٌ سُقِیْهَا ← سُقِیْهَا

۴- « ا » و « ی » بعد از تنوین نصب به این شکل : اَ و یِ

مانند کِتَابًا - هُدًی - ضَحًی

۵- الف بعد از « و » در آخر کلمه به این شکل : - وَا

مانند قالُوا - تَوَاصَوْا - یَبْدُوْا

۶- « ل » بی علامت قبل از تشدید به این شکل : لَ

مانند الشَّمْسُ - السَّمَاءِ

حروفی که در حالت وصل ناخوانا هستند

چهار حرف « وَا ل ی » که به آنها حروف والی می گویند زمانیکه بی حرکت باشند و بعد از آنها ساکن یا تشدید باشد، ناخوانا هستند و باید حرکت قبل از این حروف را به ساکن یا تشدید بعد از آنها وصل کنیم .

مانند : یَوْمِ الدِّینِ ← یَوْمِ دینِ
أَطِيعُوا الرَّسُولَ ← أَطِيعُوا رَسُولَ

این حروف در بین دو کلمه ممکن است از یک حرف تا چهار حرف واقع شوند ولی بیشتر مواقع یک یا دو حرف می باشد.

تمرین

۱- کلماتی از قرآن که حروف همواره ناخوانا در آنها وجود دارد

بنویسید و با دقت بخوانید. (از هر مورد ۲ مثال)

۲- کلماتی از قرآن که در حالت وصل ناخوانا هستند را نوشته و

با دقت بخوانید .

۳- صفحه ۷ قرآن را با دقت از نواری گوش داده و مطابق روش

بخوانید.

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَمَا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ
 هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
 وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٩﴾
 يٰبَنِي إِسْرَءِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا
 بِعَهْدِي أَوْفِ بِعَهْدِكُمْ وَآيَايَ فَارْهَبُونِ ﴿٤٠﴾ وَعَامِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ
 مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ ۖ وَلَا تَشْتَرُوا
 بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَآيَايَ فَاتَّقُونِ ﴿٤١﴾ وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ
 بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
 وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ
 وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾
 وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ ۚ إِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ
 ﴿٤٥﴾ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْقَوْنَ رَبَّهُمْ ۚ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾
 يٰبَنِي إِسْرَءِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ
 عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا
 يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾

النَّظَرُ فِي الْمُصْحَفِ عِبَادَةً

نگاه کردن به قرآن عبادت است

پیامبر اکرم (ص)

درس هفتم

حرکات ناخوانا

حرکات نیزمانند حروف یا همواره ناخوانا هستند و یا آنکه در وقف ناخوانا

می شوند.

حرکاتی که همواره ناخوانا هستند

۱- فتحه قبل از الف مدی به شکل های زیر :

شکل	اَ	اِ	اُ	وُ	یُ
مانند	قَالَ	ذَلِكَ	أَذْرَكَ	صَلَوَة	فَهْدَى
خوانده می شود	قَالَ	ذَالِكْ	أَدْرَاكَ	صَلَاة	فَهْدَا

۲- کسره قبل از یاء مدی :

شکل	یِ	یَ	یِ
مانند	فِی	عِیدًا	بِیْ
خوانده می شود	فی	عیدًا	بِهی

۳- ضمه قبل از واو مدی :

شکل	وُ	وْ
مانند	کائُوا	انَّهُوْ
خوانده می شود	کانو	انَّهُو

حرکاتی که در حالت وقف ناخوانا هستند

۱- فتحه (ـَ) ، کسره (ـِ) و ضمه (ـُ) هر سه در حالت وقف تبدیل به ساکن می شوند .

کلمه	در حالت وقف خوانده می شود
عَالَمِینَ	عَالَمِینْ
الرَّحِیمِ	الرَّحِیمْ
نَسْتَعِینُ	نَسْتَعِینْ

۲- تنوین نصب در حالت وقف تبدیل به « ا » می شود .

مانند : عَلِیمًا ← عَلِیمَا

۳- تنوین جر و رفع در حالت وقف به ساکن تبدیل می شوند.

کلمه	در حالت وقف
کَرِیم	کَرِیمْ
مَجیدْ	مَجیدْ

۴- «و» و «ی» کوچک بعد از «ه» یا روی آن نیز تبدیل به ساکن می شوند.

کلمه	در حالت وقف
رَسُوْلُهُ	رَسُوْلُهُ
بِهْ یَا بِهْ	بِهْ

تمرین

- ۱- کلماتی از قرآن را که دارای حرکات همواره ناخوانا هستند، بنویسید و با دقت بخوانید. (مطابق جدولهای ارائه شده در درس مثالهایی پیدا کنید.)
- ۲- کلماتی از قرآن که دارای حرکاتی هستند که در حالت وقف ناخوانا می شوند نوشته و با دقت بخوانید. (مطابق جدولهای ارائه شده در درس)
- ۳- صفحه ۸ قرآن را با دقت از نوار گوش داده و مطابق روش بخوانید.

وَاذْجَبْنٰكُمْ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سَوْءَ الْعَذَابِ
يُذَبِّحُونَ اِبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذٰلِكُمْ بَلَاءٌ
مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٤٩﴾ وَاذْ فَرَقْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ فَاَنْجَيْنٰكُمْ
وَاعْرَقْنَا اٰلَ فِرْعَوْنَ وَ اَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٠﴾ وَاِذْ وَاَعَدْنَا مُوسٰى
اَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَاَنْتُمْ ظٰلِمُونَ
﴿٥١﴾ ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾
وَ اِذْ اَتَيْنَا مُوسٰى الْكِتٰبَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾
وَ اِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ لِقَوْمِهِ اِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ اَنْفُسَكُمْ
بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوْا اِلَىٰ بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوْا اَنْفُسَكُمْ ذٰلِكُمْ
خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيَّكُمْ اِنَّهٗ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ
﴿٥٤﴾ وَاِذْ قُلْتُمْ يٰمُوسٰى لَنْ نُّؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى نَرٰى اللّٰهَ جَهْرَةً
فَاَخَذَتْكُمْ الصَّاعِقَةُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ
بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾ وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ
وَ اَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّٰ وَ السَّلْوٰى كُلُوا مِنْ طَيِّبٰتِ مَا
رَزَقْنٰكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلٰكِنْ كَانُوْا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ

آنچه می توانید از قرآن بخوانید.

سوره مزمل

درس هشتم

حروف مُقَطَّعَه

در ابتدای ۲۹ سوره از قرآن حروفی بدون حرکت وجود دارند که آنها را

باید با اسم عربی شان قرائت کرد و نه به هم پیوسته .

مثلاً الم را می خوانیم الف لام میم نه أَلَم

این حروف بدون تکرار ۱۴ حرف می باشند که عبارتند از :

((ص ر ا ط ع ل ی ح ق ن م س ک ه))

که برای حفظ شدن راحت آن به شکل جمله زیر در آمده است :

صِرَاطٌ عَلَيَّ حَقٌّ نُمِسْكُهُ

راه علی (ع) حق است (و) ما از آن پیروی می کنیم .

در ۱۹ سوره قرآن ، این حروف یک آیه مستقل هستند و در ۱۰ سوره ،

قسمتی از آیه اول می باشند .

ترکیب این حروف ۱۴ حالت دارد و از یک حرف تا پنج حرف می باشد که در جدول زیر بطور کامل آمده است :

جدول حروف مقطعه

تعداد حروف	حروف مقطعه	خوانده می شود
یک حرفی	ن	نون
	ص	صاد
	ق	قاف
دو حرفی	حم	حامیم
	یس	یا سین
	طه	طاها
	طس	طاسین
سه حرفی	الم	الف لام میم
	الر	الف لام را
	طسم	طاسین میم
چهار حرفی	المر	الف لام میم را
	المص	الف لام میم صاد
پنج حرفی	حم عسق	حامیم عین سین قاف
	کهیحص	کاف ها یا عین صاد

در بالای برخی از این حروف علامت مد (ـ) وجود دارد که باید آن حروف با کشش بیشتری خوانده شوند.

تمرین

۱- یکبار دیگر حروف الفبای عربی را با اسمشان بخوانید.

۲- سوره هایی که ابتدای آنها حروف مقطعه وجود دارد را از قرآن پیدا کنید و سعی کنید از روی قرآن این حروف را با دقت و صحیح بخوانید.

۳- جدولی تنظیم کنید شامل نام سوره ، حروف مقطعه آن و نحوه خواندن مانند شکل زیر و سوره هایی که در بند ۲ پیدا کرده اید را به ترتیب در آن بنویسید. (باید ۲۹ سوره شود.)

ردیف	نام سوره	حروف مقطعه	نحوه خواندن
۱	بقره	الم	الف لام میم
۲	آل عمران	الم	الف لام میم

۴- صفحه ۹ از قرآن را با دقت از نوار گوش داده و مطابق روش بخوانید.

و دوم «نحوه وقف کردن بر آخر کلمات و صحیح خواندن حرف آخر

کلمه ای که روی آن وقف می شود.»

نحوه وقف بر آخر کلمات در هنگام وقف

۱- اگر حرف آخر کلمه ساکن یا یکی از حروف مدی باشد، در هنگام وقف

تغییری نمی کند و به همان صورت خوانده می شود.

مانند : وَلَمْ يُولَدْ - قَالُوا ءَامَنَّا - صُحِفَ إِبْرَاهِيمَ وَ مُوسَى - فَادْخُلِي فِي

عِبَادِي - وَلَا تُسْرِفُوا

۲- حرکات فتحه (ـَ) ، کسره (ـِ) ، ضمه (ـُ) و تنوین های کسره (ـِـ) یا

ضمه (ـُـ) در هنگام وقف ساکن می شوند مانند :

عبارت	در حالت وقف به این شکل خوانده می شود
رَبِّ الْعَالَمِينَ	رَبِّ الْعَالَمِينَ
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ	إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ	قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ
إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ	إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ

تذکره اگر حرف آخر کلمه تشدید داشته باشد هنگام وقف، حرف

آخر ساکن می شود ولی تشدید آن باقی می ماند و باید با شدت خوانده شود.

مانند : بَغِيرِ الْحَقِّ ← بَغِيرِ الْحَقِّ

فِي الْحَجِّ ← فِي الْحَجِّ

۳- اگر حرف آخر کلمه تاء گرد (ة - ة) باشد ، هر حرکتی که داشته باشد در هنگام وقف تبدیل به هاء ساکن (ه) می شود.

صَلَوَةٌ ← صَلَوَةٌ شَجَرَةٌ ← شَجَرَةٌ

۴- تنوین فتحه ً در هنگام وقف به «الف» تبدیل می شود و با صدای « آ » خوانده می شود (بجز حرف ة که به ه تبدیل می شود)

مانند : كِتَابًا ← كِتَابًا مَاءً ← مَاءً هُدًى ← هُدًى

۵- اگر حرف آخر کلمه « و » با حرکت فتحه باشد و حرف قبل از آن ضمه داشته باشد در هنگام وقف به واو مدی تبدیل می شود.

مانند : هُوَ ← هُوَ

اگر حرف آخر کلمه « ی » با حرکت فتحه باشد و حرف قبل از آن کسره داشته باشد در هنگام وقف به یاء مدی تبدیل می شود.

مانند : هِیَ ← هِیَ

انتخاب محل مناسب برای وقف

برای انتخاب محل مناسبی جهت وقف بر روی کلمات دو راه وجود دارد:

۱- آشنایی کافی با زبان عربی و تشخیص جمله های کامل

۲- استفاده از علائم وقف در قرآن

راه اول معمولاً برای همه به سادگی بدست نمی آید، بنابراین باید برای صحیح

خواندن جملات قرآن از راه دوم استفاده کرد. برای آشنایی به شرح این علائم

می پردازیم :

۱- بهترین محل برای وقف، آخر هر آیه می باشد که در قرآن با شماره آیه، از آیه قبل جدا می شود.

۲- «م» علامت وقف «لازم» است یعنی روی هر کلمه ای این علامت «م» وجود داشت حتما باید وقف نمود.

۳- «ط» نشانه وقف «مطلق» است و این حرف روی هر کلمه باشد، وقف روی آن نیکوست و ابتدا از بعد از آن نیز خوب است. در برخی از قرآن‌ها این علامت به شکل «ق» «قِف» یا «قلی» می آید.

۴- «ج» علامت وقف «جایز» است و این حرف بالای هر کلمه ای که باشد می توان روی آن وقف کرد یا می توان جمله را ادامه داد و وصل کرد.

۵- حرف «ز» اگر بالای کلمه ای باشد می توان روی آن وقف کرد، ولی وصل آن بهتر است، در برخی قرآن‌ها این علامت به شکل «صلی» می باشد.

۶- «لا» علامت وقف ممنوع است و این حرف روی هر کلمه ای باشد نباید روی آن وقف کرد. این علامت در برخی موارد نشانه شروع ممنوع است یعنی جمله را از آن نمی توان شروع نمود.

تمرین

- ۱- موارد نحوه وقف بر آخر کلمات در هنگام وقف را از قرآن پیدا کرده و با دقت بخوانید. (از هر مورد ۲ مثال)
- ۲- علائم وقف بیان شده در درس را از قرآن پیدا کرده و با رعایت آنها آیه را بخوانید.
- ۳- صفحه ۱۰ قرآن را با دقت از نوار گوش داده و مطابق روش بخوانید.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئِينَ
 مَنْ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
 عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾ وَإِذْ
 أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا ءَاتَيْنَاكُمْ
 بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٢﴾ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ
 بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ
 الْخَاسِرِينَ ﴿٦٣﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ
 فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٤﴾ فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ
 يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٦٥﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَى
 لِقَوْمِهِ إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا
 هُزُوًا قَالَ أَعُوذُ بِاللّٰهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٦﴾ قَالُوا ادْعُ
 لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِصَ
 وَلَا بَكَرٌ عَوَانُ بَيْنَ ذَلِكَ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا ادْعُ
 لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْهَاهُ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ
 إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفَرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ ﴿٦٨﴾

قَارِئُ الْقُرْآنِ وَ الْمُسْتَمِعُ فِي الْأَجْرِ سَوَاءٌ

تلاوت کننده و گوش دهنده به قرآن، در پاداش مساوی هستند.

پیامبر اکرم (ص)

درس دهم

إِشْبَاعِ

إِشْبَاع به معنای تبدیل کردن صدای کوتاه در بعضی از کلمات قرآن به صدای کشیده می باشد یعنی تبدیل صدای کوتاه کسره (ـِ) به حرف یاء مدی و صدای کوتاه ضمه (ـُ) به حرف واو مدی در آخر بعضی از کلمات حرف ها به معنی « او » می آید که به آن هاء ضمیر گویند.

نحوه خواندن هاء ضمیر به شکل های زیر می باشد

۱- اگر حرکت هاء ضمیر ضمه باشد و دو طرف آن نیز حرکت داشته باشد حرکت ضمه تبدیل به واو می شود (اشباع می شود)

إِنَّهُ هُوَ ← إِنَّهُ هُوَ

۲- اگر حرکت هاء ضمیر کسره باشد و دو طرف آن نیز حرکت داشته باشد

حرکت کسره تبدیل به یاء مدی می شود.

بِه کَثِيرًا ← بِيْهِيْ كَثِيْرًا

در برخی از قرآن ها بعد از این ها یک «واو» یا «ياء» کوچک می نویسند به این صورت : اِنَّهٗ و یا اِنَّهٗ و

بِيْهِيْ یا بِيْهِيْ

۳- هرگاه یک طرف هاء ضمیر ساکن یا تشدید باشد اشباع صورت نمی گیرد و هاء با همان حرکت خوانده می شود.

مانند : عَلَيْهِ اَيَاتُنَا - لَهُ الْحَمْدُ

۴- اگر قبل از هاء ضمیر یکی از صدهای کشیده باشد، اشباع صورت نمی گیرد و با همان حرکت خوانده می شود.

مانند : فِيْهِ - نَصْرُوْهُ - اَنْزَلْنَاهُ

﴿تذکر﴾ حرف « ه » در آخر کلمه هَذِهِ از نوع هاء ضمیر نمی باشد ولی در شکل خواندن مانند مواردی که گفته شد می باشد.

۵- در برخی کلمات «واو» یا همزه با صدای ضمه « وُ یا ءُ » اشباع شده و با صدای کشیده خوانده می شوند.

مانند : دَاوُد ← دَاوود فَاوُوا ← فَاوُوا جَاءُوا - اَنْبِئُونِيْ

معمولاً در این موارد « ءُ » قبل از واو مدی نوشته می شود به این شکل « ءو » و اگر حرف « ءُ » دقیقاً روی «واو» نوشته شود ، «واو» ناخوانا بوده و فقط ضمه خوانده می شود.

مانند : اَنْبِئُوْا ← اَنْبِاءُ

تمرین

۱- موارد اشباع هاء ضمیر را از قرآن پیدا کرده و بخوانید.

۲- موارد اشباع در غیر از هاء ضمیر را نیز از قرآن پیدا کرده و بخوانید.

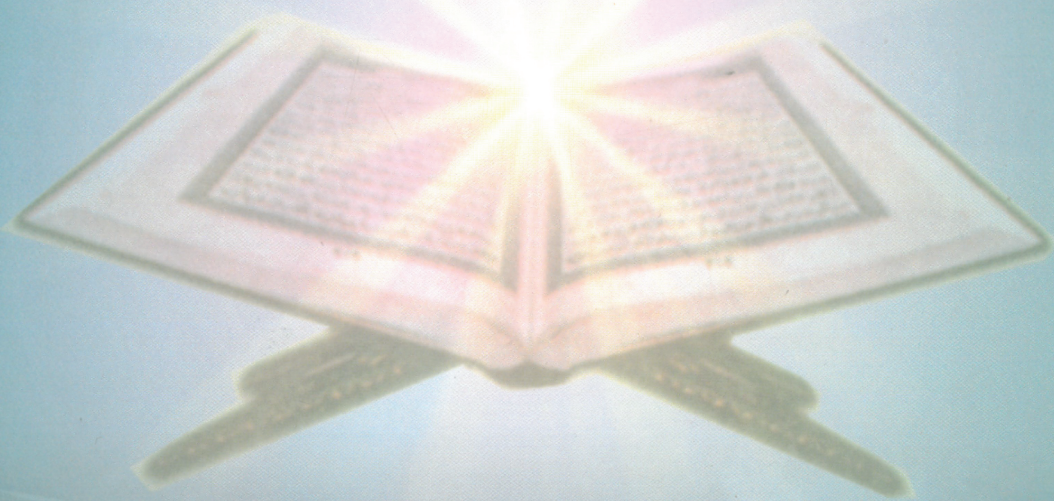
۳- صفحه ۱۱ قرآن را با دقت از نواری گوش داده و مطابق روش بخوانید.

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَبَهَ عَلَيْنَا وَإِنَّا
 إِن شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولُ
 تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا
 الْإِنِّ جِئْتَ بِالْحَقِّ فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾ وَإِذْ
 قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجُ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾
 فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى وَيُرِيكُمْ
 آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
 فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ
 مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ
 مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ
 ﴿٧٤﴾ افْتَطَمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ
 يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ
 وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا
 وَإِذَا خَلَا بِعَضْبِهِمْ إِلَى بَعْضٍ قَالُوا اتَّخَذْتُمُوهُمْ إِمَامًا فَتَحَ
 اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجَّوْكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾

خیرکم من تعلم القرآن و علمه

بهترین شما کسی است که قرآن را فراگیرد
و به دیگران نیز بیاموزد

پیامبر اکرم (ص)

این کتاب همراه نوار آموزشی می باشد
تهیه و تدوین توسط مهد قرآن استان تهران
به سفارش بیمارستان فوق تخصصی خاتم الانبیاء (ص)